

บทที่ 4

ผลการวิจัยและข้อวิจารณ์

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาแบบบูรณาการโรงเรียนบ้านผาสุก อำเภอสูงเม่น จังหวัดแพร่ ผู้วิจัยใช้วิธีวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ผลการวิจัยมีดังนี้

ขั้นการพัฒนาหลักสูตร

ขั้นตอนที่ 1 การสร้างรายวิชาและคำอธิบายรายวิชา ผู้วิจัยได้ประสานและประชุมปรึกษากับผู้บริหาร ครูวิชาการและคณะครูของโรงเรียนบ้านผาสุก เกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาแบบบูรณาการ ทางโรงเรียนมีความต้องการที่จะบูรณาการกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมกับกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี โดยผู้บริหารและคณะครูมีวิสัยทัศน์ว่า กลุ่มสาระการเรียนรู้ทั้งสองเป็นกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตของนักเรียนและการเริ่มต้นในการจัดทำหลักสูตรแบบบูรณาการควรเริ่มทำในสิ่งที่มีความเป็นไปได้ ไม่มีความยุ่งยากซับซ้อนจนเกินไป กิจกรรมที่ดำเนินการได้แก่

1.1 การประชุมเชิงปฏิบัติการสร้างรายวิชาและคำอธิบายรายวิชา ผู้เข้าร่วมประชุมประกอบด้วย ครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี ช่วงชั้นที่ 1 และช่วงชั้นที่ 2 จำนวน 2 คน เนื้อหาในการประชุมเชิงปฏิบัติการ ได้แก่ การสร้างรายวิชาแบบบูรณาการและการเขียนคำอธิบายรายวิชาผลการประชุมเชิงปฏิบัติการสร้างรายวิชาแบบบูรณาการกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมกับกลุ่มสาระการงานอาชีพและเทคโนโลยี ผู้เข้าร่วมประชุมทั้งสองคนได้สร้างรายวิชาแบบบูรณาการ และเขียนคำอธิบายรายวิชา 6 รายวิชา สำหรับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

1.2 ผู้วิจัยนำรายวิชาและคำอธิบายรายวิชามาตรวจพิจารณาและให้ข้อเสนอแนะแก่ครูทั้งสองคนเพื่อการปรับปรุง

1.3 ผู้วิจัยนำรายวิชาและคำอธิบายรายวิชาที่คณะกรรมการปรับปรุงแล้ว เสนอให้คณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ตรวจพิจารณา

1.4 ผู้วิจัยนำข้อเสนอแนะของคณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ แจ้งให้คณะกรรมการดำเนินการปรับปรุง แล้วนำเสนอให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนพิจารณาอนุมัติ หลักสูตรสถานศึกษาแบบบูรณาการของโรงเรียนบ้านผาสุกเป็นหลักสูตรที่ใช้วิชาการเป็นฐานของการบูรณาการ โดยนำกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมเป็นแกน และเชื่อมโยงด้วยกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี การวาง Scope และ Sequence จึงใช้ธรรมชาติของกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมในการวางโครงสร้างของหลักสูตร จุดเน้นของรายวิชาตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เป็นไปตามธรรมชาติของกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม โครงสร้างของหลักสูตรแบบบูรณาการของโรงเรียนบ้านผาสุกที่ได้รับการพิจารณาอนุมัติ มีดังนี้

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 วิชา การดำรงชีวิตในสังคม: บ้านผาสุกของเรา

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 วิชา การดำรงชีวิตในสังคม: เวียงทองน่าอยู่

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 วิชา การดำรงชีวิตในสังคม: สูงเม่นเมืองสงบ

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 วิชา การดำรงชีวิตในสังคม: เมืองแพร์เมืองงาม

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 วิชา การดำรงชีวิตในสังคม: ถิ่นไทยล้านนา

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 วิชา การดำรงชีวิตในสังคม: เรารักเมืองไทย

สำหรับคำอธิบายรายวิชาทั้ง 6 วิชา แต่ละวิชาประกอบด้วย ชื่อรายวิชา จำนวนเวลาเรียน ข้อความที่เป็นกิจกรรมหรือกระบวนการ ข้อความที่เป็นเนื้อหาของรายวิชา และข้อความที่เป็นจุดประสงค์ของรายวิชา ซึ่งประกอบด้วย จุดประสงค์ด้านความรู้ ด้านทักษะหรือกระบวนการ และด้านคุณลักษณะ ดังนี้

วิชา การดำรงชีวิตในสังคม: บ้านผาสุกของเรา

120 ชั่วโมง

ศึกษาการดำรงชีวิตในสังคมของหมู่บ้านผาสุก ในเรื่องประวัติความเป็นมา สภาพแวดล้อมของตนเอง ครอบครัว โรงเรียนและหมู่บ้าน การเป็นพลเมืองดี การเมือง การปกครอง หลักธรรมทางศาสนา ทรัพยากร วัฒนธรรมและภูมิปัญญา การดำรงชีพ เศรษฐกิจ

การอาชีพ การออกแบบและเทคโนโลยี เทคโนโลยีสารสนเทศ เทคโนโลยีการทำงานและอาชีพ

เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการดำรงชีวิตในสังคมของหมู่บ้านผาสุก มีทักษะในการศึกษาค้นคว้า วิเคราะห์ เปรียบเทียบ มีทักษะในการปฏิบัติงาน รักการทำงานมีความรับผิดชอบ ขยัน ประหยัด ซื่อสัตย์ มีวินัย รักษาสิ่งแวดล้อม ภาคภูมิใจในตนเอง ครอบครัว โรงเรียนและหมู่บ้านของตนเองและประพฤติตนเป็นพลเมืองดี

วิชา การดำรงชีวิตในสังคม: เวียงทองนำอยู่

120 ชั่วโมง

ศึกษาการดำรงชีวิตในสังคมของชุมชนตำบลเวียงทอง ในเรื่องประวัติความเป็นมา สภาพแวดล้อมของชุมชนตำบลเวียงทอง การเป็นพลเมืองดี การเมืองการปกครอง หลักธรรมทางศาสนา ทรัพยากร วัฒนธรรมและภูมิปัญญา การดำรงชีพ เศรษฐกิจ การอาชีพ การออกแบบและเทคโนโลยี เทคโนโลยีสารสนเทศ เทคโนโลยีการทำงานและอาชีพ

เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการดำรงชีวิตในสังคมของชุมชนตำบลเวียงทอง มีทักษะในการศึกษาค้นคว้า วิเคราะห์ เปรียบเทียบ มีทักษะในการปฏิบัติงาน รักการทำงานมีความรับผิดชอบ ขยัน ประหยัด ซื่อสัตย์ มีวินัย รักษาสิ่งแวดล้อม ภาคภูมิใจในตนเอง ชุมชนตำบลเวียงทองของตนเองและประพฤติตนเป็นพลเมืองดี

วิชา การดำรงชีวิตในสังคม: สูงเม่นเมืองสงบ

120 ชั่วโมง

ศึกษาการดำรงชีวิตในสังคมของชุมชนอำเภอสูงเม่น ในเรื่องประวัติความเป็นมา สภาพแวดล้อมของชุมชนอำเภอสูงเม่น การเป็นพลเมืองดี การเมืองการปกครอง หลักธรรมทางศาสนา ทรัพยากร วัฒนธรรมและภูมิปัญญา การดำรงชีพ เศรษฐกิจ การอาชีพ การออกแบบและเทคโนโลยี เทคโนโลยีสารสนเทศ เทคโนโลยีการทำงานและอาชีพ

เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการดำรงชีวิตในสังคมของชุมชนอำเภอสูงเม่น มีทักษะในการศึกษาค้นคว้า วิเคราะห์ เปรียบเทียบ มีทักษะในการปฏิบัติงาน รักการทำงานมีความรับผิดชอบ ขยัน ประหยัด ซื่อสัตย์ มีวินัย รักษาสิ่งแวดล้อม ภาคภูมิใจในตนเอง และชุมชนอำเภอของตนเอง ตลอดจนประพฤติตนเป็นพลเมืองดี

วิชา การดำรงชีวิตในสังคม: เมืองแพร่เมืองงาม

160 ชั่วโมง

ศึกษาการดำรงชีวิตในสังคมของจังหวัดแพร่ ในเรื่องประวัติความเป็นมา สภาพแวดล้อมของจังหวัดแพร่ การเป็นพลเมืองดี การเมืองการปกครอง หลักธรรมทางศาสนา ทรัพยากร วัฒนธรรมและภูมิปัญญา การดำรงชีพ เศรษฐกิจ การอาชีพ การออกแบบและเทคโนโลยี เทคโนโลยีสารสนเทศ เทคโนโลยีการทำงานและอาชีพ

เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการดำรงชีวิตในสังคมของจังหวัดแพร่ มีทักษะในการศึกษาค้นคว้า วิเคราะห์ เปรียบเทียบ มีทักษะในการปฏิบัติงาน รักการทำงาน มีความรับผิดชอบ ขยัน ประหยัด ซื่อสัตย์ มีวินัย รักษาสิ่งแวดล้อม ภาคภูมิใจในจังหวัดของตนเอง ตลอดจนประพฤติตนเป็นพลเมืองดี

วิชา การดำรงชีวิตในสังคม: ถิ่นไทยล้านนา

160 ชั่วโมง

ศึกษาการดำรงชีวิตในสังคมของล้านนาหรือภาคเหนือ ในเรื่องประวัติความเป็นมา สภาพแวดล้อมของภาคเหนือ การเป็นพลเมืองดี การเมืองการปกครอง หลักธรรมทางศาสนา ทรัพยากร วัฒนธรรมและภูมิปัญญา การดำรงชีพ เศรษฐกิจ การอาชีพ การออกแบบและเทคโนโลยี เทคโนโลยีสารสนเทศ เทคโนโลยีการทำงานและอาชีพ

เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการดำรงชีวิตในสังคมของล้านนาหรือภาคเหนือ มีทักษะในการศึกษาค้นคว้า วิเคราะห์ เปรียบเทียบ มีทักษะในการปฏิบัติงาน รักการทำงาน มีความรับผิดชอบ ขยัน ประหยัด ซื่อสัตย์ มีวินัย รักษาสิ่งแวดล้อม ภาคภูมิใจในท้องถิ่น ล้านนาหรือภาคเหนือ ตลอดจนประพฤติตนเป็นพลเมืองดี

วิชา การดำรงชีวิตในสังคม: เราชักเมืองไทย

160 ชั่วโมง

ศึกษาการดำรงชีวิตในสังคมของประเทศไทย ในเรื่องประวัติความเป็นมา สภาพแวดล้อมของประเทศไทย การเป็นพลเมืองดี การเมืองการปกครอง หลักธรรมทางศาสนา ทรัพยากร วัฒนธรรมและภูมิปัญญา การดำรงชีพ เศรษฐกิจ การอาชีพ การออกแบบและเทคโนโลยี เทคโนโลยีสารสนเทศ เทคโนโลยีการทำงานและอาชีพ

เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการดำรงชีวิตในสังคมของประเทศไทย มีทักษะในการศึกษาค้นคว้า วิเคราะห์ เปรียบเทียบ มีทักษะในการปฏิบัติงาน รักการทำงาน มีความรับผิดชอบ ขยัน ประหยัด ซื่อสัตย์ มีวินัย รักษาสิ่งแวดล้อม ภาคภูมิใจในความเป็นไทย ตลอดจนประพฤติตนเป็นพลเมืองดี

ขั้นตอนที่ 2 การสร้างหน่วยการเรียนรู้ ผู้วิจัยดำเนินการดังนี้

2.1 ผู้วิจัยได้จัดประชุมเชิงปฏิบัติการให้แก่ครูผู้สอนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 1 คน เรื่อง การสร้างหน่วยการเรียนรู้

2.2 ผู้วิจัยตรวจสอบพิจารณาและให้ข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุงหน่วยการเรียนรู้ที่ครูผู้สอนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 สร้างขึ้น

2.3 ผู้วิจัยนำหน่วยการเรียนรู้ เสนอให้คณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ตรวจสอบพิจารณาและให้ข้อเสนอแนะ

2.4 ผู้วิจัยนำผลการพิจารณาและข้อเสนอแนะของคณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ให้ครูปรับปรุงหน่วยการเรียนรู้ให้สมบูรณ์

การสร้างหน่วยการเรียนรู้ดำเนินการโดยการศึกษาคำอธิบายรายวิชาและพิจารณาคุณสาระทั้ง 5 สาระของกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม นำแนวคิดของสาระมาวางหน่วยการเรียนรู้ แล้วปรับแต่งภาษาของหน่วยการเรียนรู้ให้เป็นหน่วยการเรียนรู้ที่มีชีวิตชีวา มีความหมายต่อผู้เรียนและบ่งบอกแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ผลการสร้างหน่วยการเรียนรู้ วิชา การดำรงชีวิตในสังคม: บ้านผาสุกของเรา ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ได้หน่วยเรียนดังนี้

หน่วยที่ 1 ครอบครัวและตัวเรา

หน่วยที่ 1.1 ตัวเรา

หน่วยที่ 1.2 ครอบครัว

หน่วยที่ 2 นักสำรวจ

หน่วยที่ 2.1 บ้านของเรา

หน่วยที่ 2.2 โรงเรียนของเรา

หน่วยที่ 2.3 ธรรมชาติรอบบ้าน

หน่วยที่ 2.4 สังคมบ้านเรา

หน่วยที่ 3 พอลูกกิน

หน่วยที่ 3.1 อยู่ให้เป็น

หน่วยที่ 3.2 กินให้เป็น

หน่วยที่ 3.3 ใช้ให้เป็น

หน่วยที่ 3.4 เลี้ยงชีพเป็น

หน่วยที่ 4 ชาติไทย

หน่วยที่ 4.1 ความเป็นไทย

หน่วยที่ 4.2 พ่อหลวง

หน่วยที่ 4.3 บุคคลตัวอย่าง

หน่วยที่ 4.4 ภูมิปัญญา

หน่วยที่ 5 เด็กดีมีศาสนา

หน่วยที่ 5.1 พุทธประวัติ

หน่วยที่ 5.2 หลักธรรมคำสอน

หน่วยที่ 5.3 ชาวพุทธที่ดี

หน่วยที่ 6 เด็กดียุคประชาธิปไตย

หน่วยที่ 6.1 ลูกที่ดีของพ่อแม่

หน่วยที่ 6.2 ศิษย์ที่ดีของครู

ขั้นตอนที่ 3 การออกแบบหน่วยการเรียนรู้ ผู้วิจัยดำเนินการดังนี้

3.1 จัดประชุมเชิงปฏิบัติการออกแบบหน่วยการเรียนรู้ ให้แก่ครูผู้สอน

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 1 คน โดยออกแบบหน่วยการเรียนรู้ที่ 1 ถึงหน่วยการเรียนรู้ที่ 3 ซึ่งจะใช้ในการจัดการเรียนการสอนในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2549

3.2 ผู้วิจัยตรวจสอบพิจารณาผลการออกแบบหน่วยการเรียนรู้ของครู ให้ข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุงแก้ไข

3.3 ผู้วิจัยนำผลการออกแบบหน่วยการเรียนรู้ที่ปรับปรุงแล้ว เสนอให้คณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ตรวจสอบพิจารณา

3.4 ผู้วิจัยนำผลการพิจารณาและข้อเสนอแนะของคณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ให้ครูนำไปปรับปรุงแก้ไขจนได้แผนการจัดการเรียนรู้ที่สมบูรณ์

การออกแบบหน่วยการเรียนรู้ดำเนินการโดย ให้ครูพิจารณาว่าในการจัดการเรียนหน่วยการเรียนรู้แต่ละหน่วยควรมีเป้าหมายอะไรที่ต้องการให้เกิดผลกับผู้เรียน แล้วศึกษาฐานความคิดที่สอดคล้องกับเป้าหมายที่ต้องการและนำมาใช้เป็นกรอบความคิดในการออกแบบหน่วยการเรียนรู้ โดยการคิดกิจกรรมการเรียนการสอน จุดประสงค์การเรียนรู้ สื่อและแหล่งการเรียนรู้ และการประเมินผลการเรียนรู้ ให้สอดคล้องกับฐานคิดนั้นๆ ผลการออกแบบหน่วยการเรียนรู้ จำนวน 3 หน่วยใหญ่ ประกอบด้วย 10 หน่วยย่อย แต่ละหน่วยมีฐานคิดในการออกแบบหน่วยการเรียนรู้ ดังนี้

ตารางที่ 1 หน่วยการเรียนรู้และฐานคิดที่ใช้ในการออกแบบหน่วยการเรียนรู้

หน่วยการเรียนรู้	ฐานคิดที่ใช้ในการออกแบบ
หน่วยที่ 1 ครอบครัวและตัวเรา	
หน่วยที่ 1.1 ตัวเรา	กิจกรรม
หน่วยที่ 1.2 ครอบครัว	กระบวนการคิด 10 มิติ
หน่วยที่ 2 นักสำรวจ	
หน่วยที่ 2.1 บ้านของเรา	กระบวนการพัฒนาปัญญา
หน่วยที่ 2.2 โรงเรียนของเรา	CIPPA MODEL
หน่วยที่ 2.3 ชุมชนรอบบ้าน	พหุปัญญา

ตารางที่ 1 (ต่อ)

หน่วยการเรียนรู้	ฐานคิดที่ใช้ในการออกแบบ
หน่วยที่ 2.4 สังคมบ้านเรา	การสร้างองค์ความรู้
หน่วยที่ 3 พอลู่พอกิน	
หน่วยที่ 3.1 อยู่ให้เป็น	วุฒิธรรม
หน่วยที่ 3.2 กินให้เป็น	การคิดแบบหวมวกหกใบ
หน่วยที่ 3.3 ใช้ให้เป็น	การพัฒนาทักษะการทำงาน
หน่วยที่ 3.4 เลี้ยงชีพเป็น	สัปปริสธรรม

รายละเอียดของแผนการจัดการเรียนรู้แต่ละหน่วยการเรียนรู้ที่ออกแบบด้วยฐานคิดต่างๆ
ปรากฏอยู่ในภาคผนวก ข

ขั้นการนำหลักสูตรไปทดลองใช้

ในการนำหลักสูตรแบบบูรณาการวิชา การดำรงชีวิตในสังคม: บ้านผาสูกของเรา ชั้น
ประถมศึกษาปีที่ 1 ไปทดลองใช้ ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2549 ผู้วิจัยและครูผู้สอนดำเนินการ
ตามขั้นตอนดังนี้

1. ผู้วิจัยและครูผู้สอนทบทวน ทำความเข้าใจในแผนการจัดการเรียนรู้ของแต่ละหน่วยการ
เรียนที่ได้ออกแบบไว้
2. ครูผู้สอนดำเนินการจัดการเรียนการสอนตามแผน โดยผู้วิจัยมีหน้าที่ติดตาม นิเทศและ
ให้กำลังใจ
3. ครูผู้สอนประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน เมื่อนักเรียนเรียนจบแต่ละหน่วยการเรียนรู้
4. เมื่อครูผู้สอนจัดการเรียนการสอนครบทุกหน่วยการเรียนรู้ ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา
2549 ผู้วิจัยดำเนินการดังนี้

4.1 สอบถามความพึงพอใจของครูที่มีต่อรายวิชาการดำรงชีวิตในสังคม: บ้านผาสุกของเราและการจัดการเรียนการสอน

4.2 สัมภาษณ์ความคิดเห็นของครูที่มีต่อรายวิชาการดำรงชีวิตในสังคม: บ้านผาสุกของเราและการจัดการเรียนการสอนวิชาการดำรงชีวิตในสังคม: บ้านผาสุกของเรา

4.3 สัมภาษณ์ความพึงพอใจของนักเรียน ที่มีต่อการเรียนการสอนวิชาการดำรงชีวิตในสังคม: บ้านผาสุกของเรา

4.4 สัมภาษณ์ความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการเรียนการสอนวิชาการดำรงชีวิตในสังคม: บ้านผาสุกของเรา

4.5 สัมภาษณ์ความคิดเห็นของผู้ปกครองที่มีต่อรายวิชาการดำรงชีวิตในสังคม: บ้านผาสุกของเราและการเรียนการสอนวิชาการดำรงชีวิตในสังคม: บ้านผาสุกของเรา

ผลการนำหลักสูตรไปทดลองใช้ ปรากฏผลดังนี้

1. ผลการเรียนรู้ของนักเรียน

ในการนำหลักสูตรแบบบูรณาการวิชาการดำรงชีวิตในสังคม: บ้านผาสุกของเรา ไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบ้านผาสุก อำเภอสูงเม่น จังหวัดแพร่ ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2549 เป็นเวลา 20 สัปดาห์ หน่วยการเรียนรู้ที่ใช้ในการสอนในภาคเรียนที่ 1 นี้ จำนวน 3 หน่วยการเรียนรู้ ซึ่งประกอบด้วย 10 หน่วยการเรียนรู้ย่อย ครูผู้สอนได้ประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนในแต่ละหน่วยการเรียนรู้ ปรากฏผลดังนี้

ตารางที่ 2 ผลการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ในการเรียนวิชาการดำรงชีวิตใน
 สังคม: บ้านผาสุกของเรา

(N=16)			
หน่วยการเรียนรู้	\bar{X}	S.D.	ความหมายคะแนน
1. ครอบครัวและตัวเรา			
1.1 ตัวเรา	2.81	0.83	ดี
1.2 ครอบครัว	2.13	0.50	พอใช้
2. นักสำรวจ			
2.1 บ้านของเรา	2.63	0.95	ดี
2.2 โรงเรียนของเรา	2.50	0.89	ดี
2.3 ธรรมชาติรอบบ้าน	3.25	0.68	ดีมาก
2.4 สังคมบ้านเรา	2.19	0.65	พอใช้
3. พอยู่พอกิน			
3.1 อยู่ให้เป็น	2.50	0.51	ดี
3.2 กินให้เป็น	3.31	0.70	ดีมาก
3.3 ใช้ให้เป็น	2.38	0.71	พอใช้
3.4 เลี้ยงชีพเป็น	2.75	0.68	ดี
รวม	2.64	0.62	ดี

จากตารางที่ 2 แสดงให้เห็นว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนวิชาการดำรงชีวิตในสังคม: บ้านผาสุกของเรา ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2549 มีผลการเรียนรู้โดยภาพรวมอยู่ในระดับดี คิดเป็นค่าเฉลี่ย 2.64 โดยนักเรียนมีผลการเรียนรู้หน่วยธรรมชาติรอบบ้านคิดเป็นค่าเฉลี่ย 3.25 และหน่วยกินให้เป็น คิดเป็นค่าเฉลี่ย 3.31 จัดอยู่ในระดับดีมาก นักเรียนมีผลการเรียนรู้หน่วยตัวเรา หน่วยบ้านของเรา หน่วยโรงเรียนของเรา หน่วยอยู่ให้เป็น และหน่วยเลี้ยงชีพเป็น โดยเฉลี่ยอยู่ในระดับดี โดยคิดเป็นค่าเฉลี่ย 2.50, 2.63, 2.75 และ 2.81 ตามลำดับ และนักเรียนมีผลการเรียนรู้หน่วยครอบครัว หน่วยสังคมบ้านเราและหน่วยใช้ให้เป็น โดยเฉลี่ยอยู่ในระดับพอใช้ โดยคิดเป็นค่าเฉลี่ย 2.13, 2.19 และ 2.38 ตามลำดับ จากการประเมินโดยใช้เกณฑ์ 5 ระดับได้แก่ 4, 3, 2, 1 และ 0

2. ผลการศึกษาความพึงพอใจของครูที่มีต่อรายวิชาและการเรียนการสอน

ผลการสอบถามความพึงพอใจของครูที่มีต่อรายวิชาและการเรียนการสอน วิชาการ
ดำรงชีวิตในสังคม: บ้านผาสุกของเรา ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2549
ปรากฏผลดังตารางที่ 3 ดังนี้

ตารางที่ 3 ระดับความพึงพอใจของครูที่มีต่อรายวิชาและการเรียนการสอน วิชาการดำรงชีวิตใน
สังคม: บ้านผาสุกของเรา

(N=1)

รายการ	ระดับความพึงพอใจ				
	5	4	3	2	1
ด้านหลักสูตร					
1. โครงสร้างหลักสูตรแบบบูรณาการ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม กับสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี	/				
2. การเขียนคำอธิบายรายวิชา		/			
3. การสร้างหน่วยการเรียนรู้		/			
4. การออกแบบหน่วยการเรียนรู้	/				
ด้านการจัดการเรียนการสอน					
1. การเรียนการสอน หน่วย ตัวเรา	/				
2. การเรียนการสอน หน่วย ครอบครัว		/			
3. การเรียนการสอน หน่วย บ้านของเรา		/			
4. การเรียนการสอน หน่วย โรงเรียนของเรา	/				
5. การเรียนการสอน หน่วย ธรรมชาติรอบบ้าน		/			
6. การเรียนการสอน หน่วย สังคมบ้านเรา		/			
7. การเรียนการสอน หน่วย อยู่ให้เป็น		/			
8. การเรียนการสอน หน่วย กินให้เป็น	/				
9. การเรียนการสอน หน่วย ใช้จ่ายให้เป็น			/		
10. การเรียนการสอน หน่วย เลี้ยงชีพเป็น			/		

ตารางที่ 3 (ต่อ)

(N=1)

รายการ	ระดับความพึงพอใจ				
	5	4	3	2	1
11.กิจกรรมการเรียนการสอนที่จัดในห้องเรียนหรือในบริเวณโรงเรียน		/			
12.กิจกรรมการเรียนการสอนที่ครูพานักเรียนไปศึกษาในสถานที่จริงในหมู่บ้าน		/			
13.กิจกรรมการเรียนการสอนที่ครูพานักเรียนไปเรียนรู้จากผู้รู้ในหมู่บ้าน		/			
14.กิจกรรมการเรียนการสอนที่ครูให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง		/			
15.ผลงานของนักเรียนจากการเรียนวิชาการดำรงชีวิตในสังคม: บ้านผาสุกของเรา		/			
16.ผลการเรียนรู้วิชาการดำรงชีวิตในสังคม: บ้านผาสุกของเรา โดยภาพรวม		/			
ค่าเฉลี่ย	4.15				

จากตารางที่ 3 แสดงให้เห็นว่า โดยภาพรวมครูมีความพึงพอใจต่อหลักสูตรแบบบูรณาการและการจัดการเรียนการสอนอยู่ในระดับดี คิดเป็นค่าเฉลี่ย 4.15 โดยในด้านหลักสูตร ครูผู้สอนมีความพึงพอใจในระดับมากที่สุดในเรื่อง โครงสร้างหลักสูตรแบบบูรณาการกลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม กับกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี กับเรื่องการออกแบบหน่วยการเรียนรู้ ส่วนในเรื่องการเขียนคำอธิบายรายวิชาและการสร้างหน่วยการเรียนรู้ ครูผู้สอนมีความพึงพอใจในระดับมาก ในด้านการจัดการเรียนการสอน ครูผู้สอนมีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด ในการจัดการเรียนการสอนหน่วยตัวเรา หน่วยโรงเรียนของเราและหน่วยกินให้เป็น มีความพึงพอใจในระดับมากต่อการจัดการเรียนการสอนหน่วยครอบครัว หน่วยบ้านของเรา หน่วยธรรมชาติรอบบ้าน หน่วยสังคมบ้านเรา และหน่วยอยู่ให้เป็น ส่วนการเรียนการสอนหน่วยใช้ให้เป็นกับหน่วยเลี้ยงชีพเป็น ครูมีความพึงพอใจในระดับปานกลาง กิจกรรมการเรียนการสอนที่ครูผู้สอนมีความพึงพอใจในระดับมาก ได้แก่ กิจกรรมการเรียนการสอนที่จัดในห้องเรียนหรือในบริเวณโรงเรียน กิจกรรมที่ครูพานักเรียนไปศึกษาในสถานที่จริงในหมู่บ้าน กิจกรรมที่ครูพานักเรียนไปเรียนรู้จากผู้รู้ในหมู่บ้านและกิจกรรมที่ครูให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง

ในส่วนของผลการเรียนและผลงานของนักเรียนจากการเรียนวิชาการดำรงชีวิตในสังคม: บ้านผาสุกของเรา ครูผู้สอนมีความพึงพอใจในระดับมาก

3. ผลการศึกษาความคิดเห็นของครูที่มีต่อหลักสูตรและการเรียนการสอน

ผลการสัมภาษณ์ความคิดเห็นของครูผู้สอนเกี่ยวกับหลักสูตรบูรณาการและการเรียนการสอนวิชาการดำรงชีวิตในสังคม: บ้านผาสุกของเรา ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2549 ได้ข้อมูลดังนี้

3.1 โครงสร้างหลักสูตรบูรณาการ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม กับกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ครูผู้สอนมีความเห็นว่าเป็นโครงสร้างที่สมบูรณ์แล้ว ในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนบ้านผาสุกครั้งต่อไป จะพิจารณานำกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่นๆ มาเชื่อมโยงบูรณาการเพิ่มเข้าไปอีก การเรียนรู้ของนักเรียนจะได้เป็นกลุ่มก้อนเชื่อมโยงกันมากขึ้น

3.2 ชื่อวิชา คำอธิบายรายวิชา และหน่วยการเรียนรู้ในรายวิชาการดำรงชีวิตในสังคม: บ้านผาสุกของเรา มีความสมบูรณ์ดี แต่ครูผู้สอนต้องการปรับปรุงชื่อหน่วยการเรียนรู้บางหน่วยคือหน่วยครอบครัว จะเปลี่ยนเป็นหน่วยครอบครัวอบอุ่น เป็นการเพิ่มจุดเน้นมากขึ้น

3.3 การออกแบบหน่วยการเรียนรู้ ครูมีความเห็นว่าเป็นเรื่องที่ประทับใจมาก ตื่นตาตื่นใจกับความแปลกใหม่ความลึกซึ้งในประโยชน์และคุณค่าของการออกแบบหน่วยการเรียนรู้ มองดูแผนการจัดการเรียนรู้ที่ออกแบบไว้ด้วยฐานคิดต่างๆ ในกระดาษหนึ่งแผ่น ได้เห็นภาพรวมของกิจกรรมที่ชัดเจน อย่างไรก็ตามหน่วยการเรียนรู้จะต้องทำความเข้าใจในกิจกรรมการเรียนการสอนตามฐานคิดในการออกแบบหน่วยการเรียนรู้คือ หน่วยเลี้ยงชีพเป็น โดยครูผู้สอนมีความคิดเห็นว่าบางกิจกรรมอาจจะยากเกินไปสำหรับนักเรียน

3.4 การจัดการเรียนการสอนวิชาการดำรงชีวิตในสังคม: บ้านผาสุกของเรา ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โดยภาพรวมครูผู้สอนมีความเห็นว่าการจัดการเรียนการสอนส่วนใหญ่เป็นไปตามแผนการเรียนรู้ที่ออกแบบไว้ ยกเว้นหน่วยเลี้ยงชีพเป็นเพราะครูรู้สึกว่าการเรียนการสอน

สอนในหน่วยนี้ไม่สั้นไหลเท่าที่ควร ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าครูใช้เวลาทำความเข้าใจกิจกรรมการเรียนการสอนไม่มากเท่าที่ควร ทำให้ขาดความคล่องตัวในการจัดกิจกรรม

3.5 ผลการจัดการเรียนรู้วิชาการดำรงชีวิตในสังคม: บ้านผาสุกของเรา ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2549 ครูผู้สอนมีความเห็นว่า โดยภาพนักเรียนเกิดความรู้ความเข้าใจ มีความสามารถในการปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ และมีคุณลักษณะที่พึงปรารถนาในผลการเรียนรู้ของนักเรียนที่มีค่าเฉลี่ย 2.64 ซึ่งอยู่ในระดับดี

3.6 ด้านการคิด ครูผู้สอนมีความเห็นว่า นักเรียนส่วนใหญ่มีทักษะในการคิด สังเกตได้จากเมื่อครูถามคำถามหรือให้ทำกิจกรรมใดๆ นักเรียนจะมีปฏิกิริยาตอบ ทั้งการตอบคำถาม การซักถามและการแสดงความคิดเห็น

3.7 ด้านทักษะการดำรงชีวิตในสังคม ครูผู้สอนมีความเห็นว่า สังคมในห้องเรียน นักเรียนมีทักษะในการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม มีนิสัยรักการทำงาน ชอบงานด้านเทคโนโลยี เช่น การถ่ายภาพ การใช้คอมพิวเตอร์ มีการสื่อสารพูดคุยกับเพื่อน กับครู และแขกที่มาเยี่ยมโรงเรียน มีการช่วยเหลือแบ่งปันทั้งในกิจกรรมส่วนตัวและส่วนรวม

3.8 การนำหลักสูตรแบบบูรณาการ วิชาการดำรงชีวิตในสังคม: บ้านผาสุกของเรา ไปใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โดยภาพรวมครูผู้สอนมีความเห็นว่า เป็นไปตามแผนการเรียนที่ออกแบบไว้ ยกเว้นบางหน่วยการเรียน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าครูผู้สอนทำความเข้าใจไม่ถ่องแท้ ทำให้การจัดกิจกรรมการเรียนรู้อาจไม่สั้นไหลเท่าที่ควร

4. ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนการสอน

ผลการสัมภาษณ์ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ที่มีต่อการเรียนการสอนวิชาการดำรงชีวิตในสังคม: บ้านผาสุกของเรา ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2549 ผลการสัมภาษณ์ ปรากฏผลดังตารางที่ 4 ดังนี้

ตารางที่ 4 ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ที่มีต่อการเรียนการสอนวิชาการ
ดำรงชีวิตในสังคม: บ้านผาสุกของเรา

(N=16)

รายการ	ความพึงพอใจ			
	ชอบ/พอใจ		ไม่ชอบ/ไม่พอใจ	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1. การเรียนหน่วยตัวเรา	14	87.50	2	12.50
2. การเรียนหน่วยครอบครัว	16	100.00	0	0.00
3. การเรียนหน่วยบ้านของเรา	15	93.75	1	6.25
4. การเรียนหน่วยโรงเรียนของเรา	16	100.00	0	0.00
5. การเรียนหน่วยธรรมชาติรอบบ้าน	15	93.75	1	6.25
6. การเรียนหน่วยสังคมบ้านเรา	15	93.75	1	6.25
7. การเรียนหน่วยอยู่ให้เป็น	14	87.50	2	12.50
8. การเรียนหน่วยกินให้เป็น	16	100.00	0	0.00
9. การเรียนหน่วยใช้ให้เป็น	16	100.00	0	0.00
10. การเรียนหน่วยเลี้ยงชีพให้เป็น	15	93.75	1	6.25
11. กิจกรรมการเรียนที่จัดในห้องเรียนหรือในโรงเรียน	15	93.75	1	6.25
12. กิจกรรมการเรียนที่ครูพานักเรียนไปศึกษาสถานที่จริงในหมู่บ้าน	16	100.00	0	0.00
13. กิจกรรมการเรียนที่ครูพานักเรียนไปเรียนกับผู้รู้ในหมู่บ้าน	16	100.00	0	0.00
14. กิจกรรมการเรียนที่ครูให้นักเรียนลงมือปฏิบัติ	16	100.00	0	0.00
15. ผลงานของตนเองจากการเรียน	16	100.00	0	0.00
16. ผลการเรียนโดยภาพรวมของตนเอง	15	93.72	1	6.25
ค่าเฉลี่ย		96.29		3.71

จากตารางที่ 4 แสดงให้เห็นว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนวิชาการดำรงชีวิต

ในสังคม: บ้านผาศุกของเรา ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2549 โดยภาพรวมนักเรียนส่วนใหญ่ คิดเป็นค่าเฉลี่ยร้อยละ 96.29 มีความพึงพอใจต่อการเรียนการสอน โดยนักเรียนทุกคนมีความ พึงพอใจต่อการเรียนหน่วยครอบครัว หน่วยโรงเรียนของเรา หน่วยกินให้เป็นและหน่วยใช้ให้เป็น มีนักเรียนร้อยละ 93.75 มีความพึงพอใจต่อการเรียนหน่วยบ้านของเรา หน่วยธรรมชาติ รอบบ้าน หน่วยสังคมบ้านเราและหน่วยเลี้ยงชีพเป็น มีนักเรียนร้อยละ 87.50 มีความพึงพอใจต่อ การเรียนหน่วยตัวเราและหน่วยอยู่ให้เป็น นักเรียนทุกคนชอบหรือพึงพอใจกับกิจกรรมที่ครูพา นักเรียนไปทัศนศึกษาสถานที่จริงในหมู่บ้าน ไปเรียนรู้กับผู้รู้ในหมู่บ้าน ให้นักเรียนได้ลงมือ ปฏิบัติ และนักเรียนทุกคนมีความพึงพอใจในผลงานของตนเองจากการเรียนวิชานี้ และมีนักเรียน ร้อยละ 93.75 ชอบกิจกรรมการเรียนที่จัดในห้องเรียนหรือในโรงเรียนและพึงพอใจผลการเรียนรู้ โดยภาพรวมของตนเอง

5. ผลการศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการเรียนการสอน

ผลการสัมภาษณ์ความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการเรียนวิชาการดำรงชีวิตในสังคม: บ้าน ผาศุกของเรา พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่มีความคิดเห็นที่ดีต่อการเรียนการสอน ดังรายละเอียด ต่อไปนี้

5.1 นักเรียนส่วนใหญ่ร้อยละ 87.50 ชอบเรียนวิชาการดำรงชีวิตในสังคม: บ้านผาศุก ของเรา โดยให้เหตุผลว่า เพราะเรียนสนุก ได้ความรู้ ได้เรียนรู้ มีความสุขในการเรียน ได้ทำ อะไรหลายๆอย่าง ส่วนนักเรียนที่เหลือคิดเป็นร้อยละ 12.50 ไม่ชอบวิชานี้เพราะไม่สนุก

5.2 ในการเรียนวิชาการดำรงชีวิตในสังคม: บ้านผาศุกของเรา นักเรียนทุกคนเกิด ความรู้ความเข้าใจ มีความสามารถในการทำกิจกรรมต่างๆ ทุกหน่วยการเรียนที่ได้เรียนรู้ ได้แก้

5.2.1 หน่วยตัวเราและครอบครัว ซึ่งประกอบด้วยหน่วยการเรียนย่อย 2 หน่วยได้แก่ หน่วยตัวเราและหน่วยครอบครัว นักเรียนทุกคนมีความเห็นว่า นักเรียนได้เรียนรู้เกี่ยวกับข้อมูล ส่วนตัวของตนเองและของเพื่อนๆ ทุกคน ได้แก่ ชื่อ นามสกุล ชื่อเล่น ที่อยู่อาศัย วัน เดือน ปี เกิด น้ำหนัก ส่วนสูง ชื่อของพ่อแม่ เครือญาติ ประวัติความเป็นมาของบุคคลในครอบครัว ได้บันทึกข้อมูลเกี่ยวกับตนเองและครอบครัวลงแบบ ได้ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับครอบครัวของตนเอง และของเพื่อนๆ จากภาพในคอมพิวเตอร์ที่ครูเปิดให้ดู ได้ฝึกเปิด ปิดคอมพิวเตอร์และได้วาดภาพ

เกี่ยวกับครอบครัวในคอมพิวเตอร์

5.2.2 หน่วยนักสำรวจ ประกอบด้วยหน่วยการเรียนรู้ย่อย 4 หน่วย ได้แก่ หน่วยบ้านของเรา หน่วยโรงเรียนของเรา หน่วยธรรมชาติรอบบ้าน และหน่วยสังคมบ้านเรา นักเรียนมีความคิดเห็นว่า การเรียนในหน่วยเหล่านี้ นักเรียนได้ฝึกการเป็นนักสำรวจ ในการสำรวจบ้านสำรวจโรงเรียน สำรวจสังคมและสำรวจธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของหมู่บ้านผาสุก นักเรียนเกิดการเรียนรู้ว่า บ้านเป็นที่อยู่อาศัย เป็นที่กิน ที่อยู่ เป็นที่พักผ่อนนอนหลับ อ่านหนังสือ ทำการบ้านและเป็นสถานที่เล่นที่อบอุ่น ปลอดภัย โรงเรียนเป็นสถานที่สำหรับการเรียน เป็นที่ที่ได้เล่นกับเพื่อนๆ เป็นที่แข่งขันกีฬาของนักเรียนร่วมกับผู้ปกครองและประชาชน สังคมบ้านผาสุกเป็นสังคมชนบท ประชาชนส่วนใหญ่เป็นเกษตรกร ประกอบอาชีพ ทำนา ทำสวน ทำไร่ เลี้ยงสัตว์ หาของป่า รับจ้าง ค้าขาย นอกจากนี้ยังมี ครู ตำรวจ ทหาร และพนักงานบริษัท ประเพณีที่สำคัญของบ้านผาสุก ได้แก่ ประเพณีแข่งเรือ สงกรานต์ ลอยกระทง บ้านผาสุกมีสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติที่สวยงาม ได้แก่ ภูเขา แม่น้ำยม ทุ่งนา ป่าไม้ และพืชนานาชนิด นักเรียนได้เขียนแผนผังของบ้านและโรงเรียน ประดิษฐ์บ้านด้วยวัสดุในท้องถิ่น ได้ใช้กระดาษพับเป็นรูปเรือ และได้ฝึกใช้กล้องถ่ายภาพในการถ่ายภาพสิ่งแวดล้อมของบ้านผาสุกแล้วนำไปเปิดดูในคอมพิวเตอร์

5.2.3 หน่วยพออยู่พอกิน ประกอบด้วยหน่วยการเรียนรู้ย่อย 4 หน่วย ได้แก่ หน่วยอยู่ให้เป็น หน่วยกินให้เป็น หน่วยใช้ให้เป็นและหน่วยเลี้ยงชีพเป็น การเรียนหน่วยการเรียนรู้เหล่านี้ นักเรียนมีความเห็นว่า นักเรียนได้เรียนรู้เกี่ยวกับการเป็นอยู่อย่างเรียบง่าย อยู่บ้านพักอาศัยหรืออยู่ที่โรงเรียนจะต้องทำสถานที่อยู่ให้สะอาด ปลอดภัย สิ่งแวดล้อมดี อยู่อย่างประหยัด ได้แก่ ประหยัดเงิน ประหยัดน้ำ ประหยัดไฟ ประหยัดสิ่งของเครื่องใช้ต่างๆ ได้เรียนรู้การทำนุบำรุงรักษา การปลูกผักปลอดสารพิษเพื่อการรับประทานในครอบครัวและนำไปขายของกลุ่มแม่บ้านบ้านผาสุก ได้เรียนรู้ครอบครัวที่อยู่อย่างพอเพียง เรียนรู้การรับประทานอาหารที่สะอาด ถูกหลักอนามัย รับประทานครบทุกหมู่ อาหารปลอดสารพิษ และเป็นอาหารพื้นบ้านหรืออาหารที่มีอยู่ในท้องถิ่น ได้ฝึกทำอาหาร ได้เรียนรู้เกี่ยวกับการประกอบอาชีพ การทำงาน การมีนิสัยรักการทำงาน ไม่ว่าจะเด็กหรือผู้ใหญ่ต้องทำงาน ทำหน้าที่ตามบทบาทของตนเอง โดยเฉพาะผู้ใหญ่ต้องทำงานประกอบอาชีพที่สุจริตเพื่อเลี้ยงตนเองและครอบครัว

5.2.4 นักเรียนทุกคนมีความเห็นว่า ชอบกิจกรรมที่ครูผู้สอน คือ คุณครูสุนันทา ดอกสลิด ให้ทำ ซึ่งมีหลากหลายกิจกรรม ได้แก่ การเรียนรู้ในห้องเรียน การพานักเรียนไปศึกษาดูงานต่าง ๆ ในหมู่บ้าน การพานักเรียนไปเรียนรู้กับผู้รู้ในหมู่บ้าน การตั้งคำถามให้นักเรียนฝึกคิดหาคำตอบ ให้นักเรียนพูดแสดงความคิดเห็น การเรียนรู้ด้วยการฝึกปฏิบัติ การฝึกการใช้คอมพิวเตอร์ ใช้กล้องถ่ายภาพเพื่อบันทึกข้อมูลสภาพสิ่งแวดล้อม บันทึกข้อมูลลงเทป การวาดภาพ การออกแบบ การประดิษฐ์ของเล่น เหตุผลที่ชอบกิจกรรมเหล่านี้ คือ มีความสุขกับการเรียน ได้เรียนรู้จากธรรมชาติ เรียนจากของจริง สนุก ได้ลงมือทำ ได้เรียนรู้กับเพื่อนๆ ได้ทำอะไรหลายอย่างมากมายและได้ความรู้

5.2.5 กิจกรรมหรือรูปแบบการเรียนที่นักเรียนอยากให้คุณครูสุนันทา ดอกสลิด จัดให้แก่ นักเรียนได้เรียนรู้ ได้แก่ กิจกรรมการวาดภาพ การอ่านหนังสือ การพับกระดาษ การปลูกผัก การประดิษฐ์ดอกไม้ การสำรวจหมู่บ้าน การทำน้ำผลไม้ปั่น การออกกำลังกาย การใช้คอมพิวเตอร์ การทำแบบฝึกหัด การไปเรียนรู้ที่วัด การไปศึกษาแม่น้ำยม การไปศึกษาโบราณสถาน และการไปเที่ยวรอบหมู่บ้าน

6. ผลการศึกษาความคิดเห็นของผู้ปกครองที่มีต่อรายวิชาและการจัดการเรียนการสอนวิชาการดำรงชีวิตในสังคม: บ้านผาสุกของเรา

ในการสัมภาษณ์ผู้ปกครองนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 16 คน เพื่อศึกษาความคิดเห็นของผู้ปกครองนักเรียนที่มีต่อรายวิชาและการจัดการเรียนการสอนวิชาการดำรงชีวิตในสังคม: บ้านผาสุกของเรา ผลการสัมภาษณ์พบว่า ผู้ปกครองทุกคนมีความคิดเห็นที่ดีต่อรายวิชาและการเรียนการสอน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

6.1 นักเรียนส่วนใหญ่เคยเล่าเกี่ยวกับการเรียนวิชาการดำรงชีวิตในสังคม: บ้านผาสุกของเรา ให้ผู้ปกครองฟัง โดยนักเรียนมักจะเล่าเกี่ยวกับกิจกรรมที่คุณครูสุนันทา ให้นักเรียนทำ เช่น การฝึกใช้คอมพิวเตอร์ การไปศึกษานอกสถานที่ การไปศึกษาครอบครัวอบอุ่น การไปศึกษาเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม

6.2 ในด้านความคิดเห็นที่มีการสร้างรายวิชาแบบบูรณาการ พบว่า ผู้ปกครองนักเรียนส่วนใหญ่มีการศึกษาน้อย คือ จบการศึกษาระดับประถมศึกษา ผู้ปกครองส่วนใหญ่เห็นว่าเป็นสิ่งที่

ดีและไม่สามารถออกความคิดเห็นที่มากกว่านี้เพราะมีความรู้ที่น้อย ผู้ปกครองที่ตอบว่าดี โดยมีเหตุผลว่า เด็กคงจะได้ประโยชน์จากการเรียนรู้ที่ครูได้ผสมผสานวิชาความรู้เข้าด้วยกันและเชื่อใจในตัวคุณครูผู้นั้นทา

6.3 ในด้านการสอนของคุณครูผู้นั้นทา ที่จัดการเรียนการสอนด้วยวิธีการที่หลากหลาย เช่น การพานักเรียนไปสำรวจสถานที่ต่างๆ ในหมู่บ้าน การตั้งคำถามเพื่อฝึกให้นักเรียนคิด การไปเรียนรู้กับผู้รู้ในหมู่บ้าน การเรียนรู้ด้วยการฝึกปฏิบัติ ฝึกการใช้คอมพิวเตอร์ การใช้กล้องถ่ายรูป การบันทึกข้อมูลด้วยเทป ผู้ปกครองทุกคนมีความเห็นว่า เป็นสิ่งที่ดีเพราะเด็กจะได้เรียนรู้จากความเป็นจริง ได้ความรู้และประสบการณ์หลายๆ อย่าง หลายๆ แบบ ได้เรียนรู้อย่างหลากหลาย และเด็กจะได้ฉลาด ได้เรียนรู้ทั้งในโรงเรียนและนอกโรงเรียน ได้เรียนรู้จากของจริง เป็นการทำให้เด็กได้เรียนรู้จริง

6.4 ผู้ปกครองทุกคนมีความเห็นว่า เด็กมีความรู้เกี่ยวกับตนเองและครอบครัว เพราะคิดว่าคุณครูผู้นั้นทา สอนดีเพราะสอนนักเรียนที่โรงเรียนนี้มาหลายปีแล้ว และเป็นครูในพื้นที่ ผู้ปกครองบางคนเล่าว่า บางครั้งลูกพูดแสดงความคิดเห็น เสนอแนะพ่อแม่ว่า ไม่อยากให้พ่อแม่พูดจาโต้เถียงหรือทะเลาะกัน บางคนต่อว่าพ่อแม่เวลาที่พ่อแม่มีเรื่องถกเถียงกันเสียงดัง นักเรียนบางคนแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทของตาชาย เด็กบางคนแสดงพฤติกรรมต่อต้านพ่อที่ดื่มสุรา บางคนบอกพ่อของตนว่า พ่อห้ามทำให้แม่เครียดเพราะแม่ไม่สบาย เป็นโรคเบาหวาน เป็นต้น

6.5 ผู้ปกครองทุกคนมีความเห็นว่า เด็กมีความรู้เกี่ยวกับเรื่องบ้าน โรงเรียน สังคมและสิ่งแวดล้อม โดยผู้ปกครองบางคนเล่าว่า ลูกของตนเคยพูดว่า บ้านของตนเองคับแคบ ไม่มีบริเวณสำหรับวิ่งเล่น เหมือนบ้านเพื่อนบางคนหรือเหมือนสนามโรงเรียน บ้านญาติๆ ก็อยู่ติดชิดใกล้กันมาก เวลาเปิดโทรทัศน์ก็ได้ยินเสียงดังไปถึงกัน ทำให้เสียงรบกวนกัน แต่ก็อยู่อย่างมีความสุขและสนุก เพราะมีเพื่อนเล่นในละแวกเดียวกันหลายคน

6.6 ผู้ปกครองทุกคนมีความเห็นว่า เด็กมีความรู้เกี่ยวกับการเป็นอยู่อย่างพอเพียง เพราะสังคมบ้านผาสุกเป็นสังคมชนบท อยู่กับธรรมชาติ ใกล้ชิดกับธรรมชาติ ประชาชน ชาวบ้าน มีความเป็นอยู่อย่างเรียบง่าย ประหยัด มีพุทธศาสนาขัดเกลาจิตใจ อากาศดี สิ่งแวดล้อมดี ประชาชนส่วนใหญ่เป็นเกษตรกร มีการปลูกผักปลอดสารพิษ ทำปุ๋ยชีวภาพใช้เพื่อการเพาะปลูก นักเรียนได้

เห็นแบบอย่างการดำรงชีวิตในครอบครัวของตนและเพื่อนบ้าน และยังสามารถเรียนรู้กับครูที่โรงเรียน
อีก เด็กหลายคนมีการออมเงินโดยฝากไว้กับสหกรณ์โรงเรียน บางคนออมเงินโดยใส่กระปุก
ออมสินที่บ้าน พ่อเต็มกระปุกก็นำไปฝากสหกรณ์โรงเรียน และครูจะนำไปฝากธนาคารออมสินให้
นักเรียน

6.7 สิ่งที่ผู้ปกครองมองเห็นความเปลี่ยนแปลงในตัวเด็ก ได้แก่ เมื่อเด็กนักเรียนเข้าเรียน
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ผ่านไป 1 ภาคเรียน เด็กอ่าน เขียนภาษาไทยได้บ้าง ชอบซักถาม ช่วย
ทำงานบ้านบ้างโดยพ่อแม่ไม่ต้องบอก เช่น ล้างจาน กวาดบ้าน ถูบ้าน รู้สึกได้ว่าเด็กรู้อะไรมาก
กว่าเดิม มีความรับผิดชอบดี โดยเฉพาะเรื่องการเรียน เด็กบางคนถ้ามีการบ้านจะใส่ใจทำเองโดย
พ่อแม่ไม่ต้องบอกไม่ต้องเตือน ส่วนงานบ้านช่วยทำบ้างเมื่อพ่อแม่บอกให้ทำ พ่อแม่ถามอะไร
มักจะตอบแสดงความคิดเห็น ช่างซักช่างถาม ช่างสงสัย มุ่งค้นหาข้อสงสัย เด็กบางคนมีนิสัยรัก
ความสะอาด ทำหน้าที่ล้างจาน ซา กวาดบ้าน ถูบ้านเป็นประจำทุกวันหลังเลิกเรียนโดยที่ผู้ปกครอง
ไม่ต้องบอก เด็กบางคนจำเก่ง รับผิดชอบการเรียนและช่วยงานพ่อแม่ดีมาก บางคนเป็นเด็กเรียนรู้
ช้า สุขภาพไม่ดี เป็นโรคหัวใจ ไม่ค่อยพูด ครอบครัวแตกแยก บางคนชอบเลียนแบบกาทำงาน
ของผู้ปกครอง เช่น ตอกตะปู

6.8 สิ่งที่ผู้ปกครองเสนอแนะให้คุณครูสุมนันทา หรือโรงเรียนบ้านผาสุกปรับปรุงแก้ไข
ผู้ปกครองส่วนใหญ่ตอบว่าไม่มีข้อเสนอแนะ เพราะทุกอย่างที่เป็นอยู่ขณะนี้ดีอยู่แล้ว โรงเรียนคุณแล
นักเรียนดี คุณครูสุมนันทาก็สอนดี ไม่ต้องปรับปรุงอะไร อย่างไรก็ตามมีผู้ปกครองบางคน
เสนอแนะว่า อยากให้ครูกวาดขันให้เด็กขยันอ่าน เขียน เรียนหนังสือ อยากให้บังคับเด็กให้มากขึ้น
เด็กบางคนอยู่ที่บ้านมีนิสัยคือไม่เชื่อฟังพ่อแม่ บางคนเสนอให้ครูแจ้งผู้ปกครองผ่านเด็กมาด้วยว่ามี
การบ้านหรือไม่ในแต่ละวัน บางคนเสนอแนะว่า โรงเรียนควรมีใบเสร็จรับเงินให้ด้วยเมื่อนักเรียน
หรือผู้ปกครองจ่ายเงินซื้ออุปกรณ์การเรียนหรือจ่ายค่าอาหารกลางวัน

6.9 ผู้ปกครองส่วนใหญ่มีความเห็นว่า เด็กในปกครองหรือลูกของตนมีความสุขดีใน
ชีวิตประจำวัน สังเกตได้จากการที่เด็กแสดงออก เด็กร่าเริงแจ่มใสดี พุดคุยเก่ง หัวเราะสนุกสนาน
บางคนชอบร้องรำทำเพลง การเล่นกับเพื่อนๆ กับญาติพี่น้อง ที่อาศัยอยู่ในละแวกเดียวกันหลัง
เลิกเรียนและในวันหยุด ผู้ปกครองรายหนึ่งให้ข้อมูลว่า เด็กของเขามีความสุขระดับหนึ่งที่อาศัย
อยู่กับตายาย ไม่ได้อยู่กับพ่อแม่ เพราะพ่อแม่เลิกร้างกันและต่างคนต่างก็ไปมีครอบครัวใหม่ ฐานะ
ก็ยากจน ไม่สามารถที่จะรับผิดชอบลูกได้เลย แต่เด็กก็แสดงออกว่ารักพ่อกับแม่มาก คราใดที่พ่อ

หรือแม่กลับมาเยี่ยม เด็กจะแสดงออกถึงความดีใจ ภาคภูมิใจมาก แต่ก็มีความสุข ความร่าเริงที่มีอยู่กับเด็กช่วงเวลาสั้นๆ หลังจากนั้นเด็กก็กลับมาสู่ภาวะที่ไม่ร่าเริงเท่าที่เด็กวัยนี้ควรจะเป็น นอกจากนี้ยังมีเด็กอีกรายหนึ่งที่พ่อแม่เสียชีวิตไปหมดแล้วด้วยโรคร้าย ขณะนี้เด็กอาศัยอยู่กับป้า โขคดีที่ป้าและลุงเขยรักและดูแลเหมือนลูกแต่ก็คงไม่อบอุ่นเท่าพ่อแม่ที่แท้จริงของตนเอง

ข้อวิจารณ์

ในการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม เรื่อง การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาแบบบูรณาการของโรงเรียนบ้านผาศุก อำเภอสูงเม่น จังหวัดแพร่ ผู้วิจัยเลือกดำเนินการวิจัยร่วมกับโรงเรียนบ้านผาศุก เพราะฝ่ายวิชาการของโรงเรียนได้มาขอคำแนะนำกับผู้วิจัย ในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียน เนื่องจากบุคลากรของโรงเรียนขาดความรู้ ความเข้าใจในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา หลักสูตรที่นำมาใช้ในระยะเวลาแรกของการปฏิรูปการศึกษา ทางโรงเรียนได้นำหลักสูตรของโรงเรียนอื่นมาปรับใช้ ผลการดำเนินการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมครั้งนี้ ผู้วิจัยมีข้อสังเกตดังนี้

1. การพัฒนาหลักสูตร

1.1 ประมาณต้นปี พ.ศ. 2547 ผู้บริหาร ครูวิชาการและครูผู้สอนได้ประสานขอคำแนะนำจากผู้วิจัยในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนบ้านผาศุก ผู้วิจัยได้ให้คำแนะนำและเสนอแนะ สอบถามความสมัครใจของโรงเรียนในการดำเนินการวิจัยแบบมีส่วนร่วมเพื่อการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาแบบบูรณาการ บุคลากรของโรงเรียนบ้านผาศุกได้แสดงออกซึ่งความยินดีและดีใจที่จะได้ร่วมมือกับผู้วิจัย ในการปฏิบัติการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาแบบบูรณาการ ซึ่งผู้บริหาร ครูวิชาการและครูผู้สอนเลือกที่จะบูรณาการกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมกับกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี โดยผู้บริหารและคณะครูมีวิสัยทัศน์ว่า กลุ่มสาระการเรียนรู้ทั้งสองกลุ่มมีเนื้อหาที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตของผู้เรียนและ ในการทดลองจัดทำหลักสูตรบูรณาการเป็นครั้งแรก ควรเลือกจำนวนกลุ่มสาระการเรียนรู้ไม่ต้องมาก จะได้ไม่ยุ่งยากมากนัก และมีความเป็นไปได้ที่จะทำให้สำเร็จ ทำเพื่อการเรียนรู้ หากดำเนินการแล้วบังเกิดผลดี โอกาสต่อไปก็อาจพิจารณากลุ่มสาระการเรียนรู้อื่นๆมาเชื่อมโยงบูรณาการเพิ่มเติม โดยคำนึงถึงประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นกับผู้เรียนเป็นสำคัญ การบูรณาการกลุ่มสาระการเรียนรู้ทั้งสองกลุ่มสาระเข้าด้วยกันในการวิจัยนี้บูรณาการโดยใช้วิชาการเป็นฐานของการบูรณาการ ซึ่งสอดคล้อง

กับแนวคิดของ นาดยา ปิลันธานนท์ (2546: 4) ที่กล่าวไว้ว่า หลักสูตรที่ใช้วิชาการเป็นฐานของการบูรณาการ เป็นรูปแบบหลักสูตรที่หลอมบางกลุ่มสาระเข้าด้วยกัน ตามแต่วิสัยทัศน์ของสถานศึกษา จะทำให้เป้าหมาย ทิศทางการจัดการศึกษาของสถานศึกษามีความแตกต่างกันไป สามารถตอบสนองผู้เรียนและท้องถิ่น ได้การวิจัยเพื่อพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาแบบบูรณาการครั้งนี้ จึงเริ่มต้นด้วยความสมัครใจและเต็มใจที่จะร่วมมือกันดำเนินการวิจัย ระหว่างผู้วิจัยกับบุคลากรของโรงเรียนบ้านผาสุก ถือได้ว่าเป็นการเริ่มต้นที่ดีมาก

1.2 ในการประชุมเชิงปฏิบัติการสร้างรายวิชา กำหนดสาระการเรียนรู้และเขียนคำอธิบายรายวิชา ผู้วิจัยร่วมประชุมกับครูผู้สอน 2 คน ซึ่งรับผิดชอบในการสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม กับกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี ช่วงชั้นที่ 1 และช่วงชั้นที่ 2 ผู้วิจัยใช้เวลา 2 วัน ในการประชุมปฏิบัติการ โดยผู้วิจัยอธิบายยกตัวอย่างและให้ครูผู้สอนดำเนินการ ผู้วิจัยตรวจพิจารณาให้ข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุง นำเสนอคณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ตรวจพิจารณา ผู้วิจัยนำผลการพิจารณาของกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์แจ้งให้ครูทราบแล้วร่วมกันปรับปรุงแก้ไขจนสมบูรณ์ ผลงานของครูทั้ง 2 คน ในขั้นตอนนี้สร้างความภาคภูมิใจให้แก่คณะครูเป็นอย่างมาก ที่ผลงานผ่านความเห็นชอบจากคณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตร ผลการดำเนินการทำให้ได้โครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษาแบบบูรณาการของโรงเรียนบ้านผาสุก ที่เกิดจากการบูรณาการที่ใช้กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมเป็นแกนหลัก แล้วนำกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี เชื่อมโยงเข้ามา การวางขอบข่ายเนื้อหาและความต่อเนื่องเชื่อมโยงของรายวิชาทำไปตามธรรมชาติวิชาของกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม โครงสร้างของหลักสูตรบูรณาการประกอบด้วยรายวิชา 6 รายวิชา พร้อมคำอธิบายรายวิชา สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โครงสร้างของหลักสูตรมีความต่อเนื่องเชื่อมโยงกัน รายวิชาทุกวิชามีเป้าหมาย มีจุดเน้นที่ชัดเจนและมีความหมายกับชีวิตของผู้เรียน สอดคล้องกับแนวคิดของ Ornstein (1993) ที่กล่าวถึงการคัดเลือกและการจัดเนื้อหาหลักสูตรไว้ว่า ขอบข่ายเนื้อหาที่เรียนในแต่ละระดับชั้น ยึดหลักความกว้างและความลึกของเนื้อหา มีความสำคัญต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน มีการบูรณาการเนื้อหาวิชาต่าง ๆ เข้าด้วยกันในแนวนอน เรียงลำดับเนื้อหาก่อนหลัง การจัดช่วงลำดับในแนวตั้ง ความต่อเนื่องของเนื้อหาในแนวตั้งและความต่อเนื่องระหว่างระดับ ระหว่างชั้น นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับแนวคิดของ นาดยา ปิลันธานนท์ (2546: 8) ที่กล่าวไว้ว่า การจัดทำรายวิชา หัวใจสำคัญอยู่ที่ชื่อรายวิชา เพราะชื่อรายวิชา จะบ่งบอกเป้าหมาย จุดเน้น ขอบเขตของการเรียนรายวิชานั้น ตามที่ผู้สร้างต้องการ ใน

บริบทที่มีการกระจายอำนาจการจัดการศึกษาไปในเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาต่าง ๆ ความชัดเจนของชื่อรายวิชา ยังเป็นสิ่งสำคัญมาก เพื่อที่จะสื่อความหมายได้ตรงกัน และตรงตามความต้องการของผู้สร้างหลักสูตร

1.3 การประชุมเชิงปฏิบัติการสร้างหน่วยการเรียนรู้ ผู้วิจัยประชุมเชิงปฏิบัติการร่วมกับครูผู้สอนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 1 คน ใช้เวลา 1 วัน โดยผู้วิจัยอธิบายหลักการสร้างหน่วยการเรียนรู้ พร้อมกับยกตัวอย่าง กล่าวคือหน่วยการเรียนรู้สร้างโดยการพิจารณาสถัคำสำคัญจากสาระการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม 5 สาระนั้น นำแนวคิดของสาระการเรียนรู้มาวางเป็นหน่วยการเรียนรู้แล้วปรับแต่งภาษา ให้ได้หน่วยการเรียนรู้ที่มีชีวิตชีวา มีความหมายและบ่งบอกแนวการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เมื่อครูเข้าใจแล้วให้ครูดำเนินการสร้างหน่วยการเรียนรู้ ผู้วิจัยตรวจพิจารณาให้ข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุง เสนอให้กรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์พิจารณา นำมาร่วมกันปรับปรุงแก้ไขจนสมบูรณ์ ในขั้นตอนการสร้างหน่วยการเรียนรู้นี้ ครูแสดงความเห็นว่า เป็นขั้นตอนที่รู้สึกว่ายาก ครูต้องทำความเข้าใจในเนื้อหาสาระการเรียนรู้และสาระสำคัญหรือความคิดรวบยอดของแต่ละเนื้อหา การได้ทำความเข้าใจสาระสำคัญหรือความคิดรวบยอดของแต่ละเนื้อหา และลงมือปฏิบัติการโดยร่วมมือกับผู้วิจัยและมีคณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ตรวจพิจารณาให้ข้อเสนอแนะ ทำให้ผู้วิจัยและครูผู้สอนเกิดการเรียนรู้ในการสร้างหน่วยการเรียนรู้ ซึ่งประกอบด้วยหน่วยการเรียนรู้ หน่วยใหญ่และหน่วยการเรียนรู้ย่อย จะมีที่หน่วยการเรียนรู้ ขึ้นอยู่กับธรรมชาติของสาระการเรียนรู้ว่าจะหลอมรวมเรื่องใดเข้าด้วยกันได้บ้าง เพื่อจัดเป็นหมวดหมู่และนำไปสู่การสร้างหน่วยการเรียนรู้ที่มีความเหมาะสมกับการเรียนรู้ของเด็ก เมื่อหน่วยการเรียนรู้มีความสมบูรณ์ผ่านการพิจารณาของคณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์แล้ว ผู้วิจัยและครูดีใจและภาคภูมิใจมาก มองเห็นความงดงามของหน่วยการเรียนรู้ที่คูมีชีวิตชีวา มีความหมายกับผู้เรียนและมีความเชื่อมโยงสัมพันธ์กัน ผลการสร้างหน่วยการเรียนรู้ ทำให้ได้หน่วยการเรียนรู้ 6 หน่วยใหญ่ ประกอบด้วยหน่วยการเรียนรู้ย่อย 19 หน่วย เป็นหน่วยการเรียนรู้ที่มีชีวิตชีวา มีความหมายต่อผู้เรียน สอดคล้องกับแนวคิดของ สมถวิล ธนโสภณ (2545) ที่กล่าวไว้ว่า การสร้างหน่วยการเรียนรู้ ควรสร้างให้สอดคล้องกับจุดเน้นและขอบข่ายของรายวิชา แต่ละหน่วยการเรียนรู้ควรมีลักษณะเกาะเกี่ยวกัน และสอดคล้องกับสาระ มาตรฐานช่วงชั้นและบริบทของชุมชน นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับแนวคิดของ นาดยา ปิรันธนานนท์ (2546: 51-52) ที่กล่าวถึงลักษณะของหน่วยการเรียนรู้ที่ดีไว้ว่า การสร้างหน่วยการเรียนรู้หนึ่ง ๆ ควรให้ทำทายน่าสนใจ สอดคล้องกับประสบการณ์ ชีวิตจริงของผู้เรียน ให้ความรู้สึกรู้ว่าหน่วยเรียนนั้นมีชีวิต ผู้เรียนสามารถที่จะเข้าไปสัมผัสจับต้องกับสิ่งที่จะเรียนนั้นได้ สามารถนำความรู้จากหน่วยการ

เรียนนี้ไปใช้ได้ทันที เรียนแล้วสนุก หน่วยการเรียนรู้ควรเอื้อให้เกิดการวางแผนการเรียนรู้ที่เป็น บูรณาการ หน่วยการเรียนรู้หนึ่ง ๆ อาจประกอบด้วยหัวข้อต่าง ๆ หลายหัวข้อ ย่อย ๆ ลงไปได้ การ สร้างหน่วยการเรียนรู้ในรายวิชาหนึ่ง ๆ ควรมีการวางแผนเป็นอย่างดี ทั้งการวางแผนตลอด รายวิชาและการวางแผนในหน่วยการเรียนรู้หนึ่ง ๆ

1.4 การประชุมเชิงปฏิบัติการออกแบบหน่วยการเรียนรู้ ผู้วิจัยประชุมเชิงปฏิบัติการ ร่วมกับครูผู้สอนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 1 คน ใช้เวลา 3 วัน โดยผู้วิจัยอธิบายหลักการ ออกแบบหน่วยการเรียนรู้ สาธิตการออกแบบหน่วยการเรียนรู้ กล่าวคือ การออกแบบหน่วยเรียน ดำเนินการ โดยให้ครูพิจารณาว่าในการจัดการเรียนการสอนแต่ละหน่วยการเรียนรู้ ครูมีเป้าหมาย อะไร ครูต้องการให้เกิดผลอะไรกับผู้เรียน เมื่อครูมีเป้าหมายในการพัฒนาผู้เรียนแล้วครูก็แสวงหา ฐานความคิดเกี่ยวกับเป้าหมายนั้นมาใช้เป็นกรอบความคิดในการออกแบบหน่วยการเรียนรู้หรือการ จัดทำแผนการสอนหรือแผนการจัดการเรียนรู้ เมื่อครูเข้าใจแล้วให้ครูนำหน่วยการเรียนรู้ จำนวน 3 หน่วยใหญ่ คือหน่วยที่ 1 หน่วยที่ 2 และหน่วยที่ 3 ซึ่งประกอบด้วยหน่วยเรียนย่อย 10 หน่วย ที่สร้างไว้มาออกแบบ เพื่อนำไปทดลองใช้ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2549 ในขั้นนี้ครูและผู้วิจัย มีความเห็นว่า เป็นขั้นตอนที่ยากและใช้เวลานาน ในการทำความเข้าใจกับฐานคิดต่าง ๆ เพื่อเลือก นำมาใช้ให้เหมาะสมกับหน่วยการเรียนรู้ การคิดกิจกรรมการเรียนรู้และจุดประสงค์การเรียนรู้ให้ สอดคล้องกับองค์ประกอบย่อย ๆ ของฐานคิดต่าง ๆ ก็เป็นเรื่องที่ยาก บางช่วงผู้วิจัยสังเกตเห็นความ เหนื่อยล้าของครูผู้สอนที่คิดกิจกรรมไม่ได้ หรือบางครั้งคิดกิจกรรมเสร็จแล้วแต่ผู้วิจัยให้ข้อสังเกต ว่ากิจกรรมไม่สอดคล้องกับฐานคิด และยังคงต้องคิดกิจกรรมให้เชื่อมโยงบูรณาการกลุ่มสาระ การเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมกับกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี เข้าด้วยกันด้วย ผู้วิจัยพยายามพูดคุยอธิบายให้ครูเห็นความสำคัญและคุณค่าของการออกแบบหน่วย การเรียนรู้ด้วยฐานคิดต่าง ๆ อย่างหลากหลาย รวมทั้งให้กำลังใจ ทำงานร่วมกันอย่างต่อเนื่อง สม่ำเสมอ ไม่ขาดตอน ผู้วิจัยนำผลงานการออกแบบหน่วยการเรียนรู้เสนอให้กรรมการที่ปรึกษา วิทยานิพนธ์พิจารณาประมาณ 4 ครั้ง ทุกครั้งผู้วิจัยนำผลการพิจารณามาแจ้งให้ครูทราบ เพื่อ รับทราบประเด็นที่คณะกรรมการที่ปรึกษาให้คำชมเชย และประเด็นที่ต้องปรับปรุงแก้ไข ทั้งครู และผู้วิจัยรู้สึกดีใจ ภาคภูมิใจมากและเป็นกำลังใจอย่างดีในการทำงานวิจัย ประเด็นที่กรรมการที่ ปรึกษาเสนอแนะให้ปรับปรุงก็ไม่รู้สึกท้อถอย แต่กลายเป็นความท้าทายที่ผู้วิจัยและครูจะร่วมกันคิด ร่วมกันทำ ปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องของกิจกรรมในแต่ละหน่วยการเรียนรู้ที่ออกแบบไว้ จนกระทั่งได้แผนการจัดการเรียนรู้วิชาการดำรงชีวิตในสังคม: บ้านผาสุกของเรา ที่มีความสมบูรณ์

ทั้ง 10 หน่วยการเรียนรู้ แต่ละหน่วยการเรียนรู้ใช้ฐานคิดในการออกแบบหน่วยการเรียนรู้แตกต่างกัน แต่แต่ละหน่วยการเรียนรู้จึงมีความหลากหลายในกิจกรรม แผนการเรียนรู้ มีทิศทาง มีเป้าหมายของการจัดการเรียนรู้ที่ชัดเจน สอดคล้องกับแนวคิดของ นาตยา ปิรันธนานนท์ (2546: 63) ที่กล่าวไว้ว่า การกำหนดฐานความคิดเพื่อใช้เป็นกรอบในการออกแบบหน่วยการเรียนรู้ จะทำให้ครูหรือผู้ออกแบบมีความรอบคอบ มีทิศทางชัดเจน ไม่เลื่อนลอยสะเปะสะปะ ถ้ารู้จักเลือก ตัดสินใจ หรือกำหนดไว้ก่อน ว่าหน่วยการเรียนรู้นี้จะใช้อะไรเป็นฐานความคิด ในการออกแบบหน่วยการเรียนรู้ จากนั้นจึงค่อยนำไปเขียนรายละเอียดเป็นแผนการสอน ทำให้แผนการสอนนั้นมีคุณภาพยิ่งขึ้นการออกแบบหน่วยการเรียนรู้ในงานวิจัยนี้ทั้งครูและผู้วิจัยได้เกิดการเรียนรู้อย่างมาก เกิดความเข้าใจที่ชัดเจนมากยิ่งขึ้นจากการได้ปฏิบัติ โดยมีผู้เชี่ยวชาญคือ กรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ตรวจพิจารณาให้ข้อเสนอแนะ ครูกล่าวว่า “...พีดีใจมากที่ได้เรียนรู้ในการออกแบบหน่วยการเรียนรู้ หรือ การทำแผนการเรียนรู้ที่แปลกใหม่ ไปจากรูปแบบที่เคยทำ แม้ว่าส่วนประกอบต่างๆ ของแผนการเรียนจะไม่ต่างกันนัก แต่ที่มาของแผน วิธีคิด เป้าหมายและโดยเฉพาะรูปร่างหน้าตาของแผน มันแปลกใหม่ ดูแผน 1 แผ่น ได้มองเห็นภาพรวมทั้งหน่วยการเรียนรู้ ประทับใจมาก ดีใจจริงๆ ...”

กล่าวได้ว่าแผนการเรียนรู้หรือแผนการสอนในงานวิจัยนี้ทุกแผน มีกรอบความคิดหรือฐานความคิดในการออกแบบทุกหน่วยการเรียนรู้และมีเป้าหมายชัดเจนว่า หน่วยการเรียนรู้ใดมีเป้าหมายที่จะพัฒนาผู้เรียนไปในทิศทางใด แตกต่างไปจากแผนการเรียนรู้เดิมๆ ที่ครูเคยทำ กล่าวคือ ทุกแผนการเรียนเขียนโดยไม่มีเป้าหมาย ไม่มีกรอบความคิด เขียนไปตามความรู้สึกของครูและทุกแผนจะเขียนไปในแนวทางเดียวกัน ไม่มีความหลากหลาย

2. การนำหลักสูตรไปทดลองใช้

2.1 โรงเรียนบ้านผาสุกเป็นโรงเรียนขนาดกลางที่ตั้งอยู่ในชุมชนที่มีสภาพแวดล้อมที่ดีทั้งสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ ได้แก่ แม่น้ำยมซึ่งเป็นแม่น้ำสายสำคัญสายหนึ่งของประเทศ นอกจากนี้ยังมีทุ่งนา ป่าเขา พืชพันธุ์นานาชนิด มีร่องรอยโบราณสถาน โบราณวัตถุ วัด สถานี อาม้าย มีประเพณีวัฒนธรรม มีแหล่งเรียนรู้หลายอย่างทั้งจากธรรมชาติและแหล่งเรียนรู้ที่คนในชุมชนสร้างขึ้น คณะครูในโรงเรียน มีความสามัคคีกลมเกลียว มีอุดมการณ์ในวิชาชีพครู มีครู 2 คนที่เป็นคนในหมู่บ้านผาสุก โรงเรียนกับชุมชนมีความสัมพันธ์กันดีมาก โรงเรียนมีชมรมศิษย์เก่าที่จัดกิจกรรมทอดผ้าป่าสามัคคีทุกปี เพื่อพบปะสังสรรค์ศิษย์เก่าทุกรุ่นและหาเงินไว้ให้โรงเรียนใช้ใน

กิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน มีกิจกรรมแข่งขันกีฬาที่ซึ่งประกอบด้วยนักเรียน ผู้ปกครอง และประชาชนร่วมกันแข่งขันเป็นต้น นอกจากนี้ในหมู่บ้านยังมีกลุ่มตัดเย็บเสื้อผ้า กลุ่มแม่บ้าน กลุ่มเกษตรกรที่ทำปุ๋ยชีวภาพ ปลูกผักปลอดสารพิษ ทำนาโดยไม่ใช้ปุ๋ยเคมี กลุ่มสัจจะออมทรัพย์ กลุ่มสหกรณ์ กลุ่มเลี้ยงวัว กลุ่มผู้สูงอายุ เป็นต้น ประเพณีที่สำคัญของหมู่บ้านและตำบล เช่น ประเพณีแข่งเรือ ซึ่งเป็นประเพณีเก่าแก่สืบทอดกันมาเป็นร้อยปี ประเพณีสงกรานต์และประเพณี ลอยกระทง ทรัพยากรสิ่งแวดล้อม กิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชน ตลอดจนภูมิปัญญาในชุมชน เป็นแหล่งเรียนรู้ที่ดีมากสำหรับนักเรียน ดังนั้นในการนำหลักสูตรแบบบูรณาการ วิชา การดำรงชีวิตในสังคม : บ้านผาสุขของเรา ไปสู่การจัดการเรียนรู้ให้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 สภาพของชุมชนหมู่บ้าน ซึ่งเอื้ออำนวยอย่างมากในการเป็นสื่อและแหล่งเรียนรู้สอดคล้องกับแนวคิดด้านการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการของ สุภาพร แพรวงพินิต (2543: 1-2) ที่กล่าวถึงลักษณะสำคัญของการเรียนการสอนแบบบูรณาการประการหนึ่ง ได้แก่ การบูรณาการสิ่งที่เรียนในโรงเรียนกับสิ่งที่ป็นอยู่ในชีวิตประจำวันของผู้เรียน

2.2 ผลการเรียนรู้วิชาการดำรงชีวิตในสังคม: บ้านผาสุขของเรา ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2549 อยู่ในระดับดี มีค่าเฉลี่ย 2.64 จากการประเมินผลการเรียนรู้โดยใช้เกณฑ์แบบ Rubric 5 ระดับ ได้แก่ ระดับ 4, 3, 2, 1 และ 0 ซึ่งครูมีความพอใจกับผลการเรียนรู้ของนักเรียน โดยมีความเห็นว่าการทดลองนำหลักสูตรแบบบูรณาการ ไปสู่การเรียนการสอนครั้งแรกได้ผลในระดับดี ถือว่าประสบความสำเร็จแล้ว ในปีต่อไปจะปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ และคาดว่าผลการเรียนรู้ของผู้เรียนคงจะดีขึ้นกว่านี้แน่นอน

2.3 ความพึงพอใจของครูที่มีต่อรายวิชาและการเรียนการสอน โดยภาพรวมครูผู้สอนมีความพึงพอใจต่อรายวิชาและการเรียนการสอน ในระดับดีถึงดีมาก เป็นส่วนใหญ่คือ 5 และ 11 ประเด็นมีเพียง 2 ประเด็นเท่านั้นที่ครูมีความพึงพอใจในระดับพอใช้ ดังที่ผู้วิจัยได้กล่าวไว้ในตอนต้นว่า ครูผู้สอนมีความเห็นว่าการพัฒนาหลักสูตรแบบบูรณาการและการออกแบบหน่วยการเรียนรู้ในครั้งนี้เป็นเรื่องที่ยากมาก แต่พอผลงานได้แก้ไขปรับปรุงพัฒนาจนสมบูรณ์ โดยผ่านการพิจารณาของกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรและการสอน ทำให้ครูดีใจมาก ที่ได้ศึกษาเรียนรู้และลงมือปฏิบัติร่วมกับผู้วิจัยในลักษณะร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมเรียนรู้ ร่วมรับผลประโยชน์และร่วมภาคภูมิใจในผลงานการพัฒนาหลักสูตร การออกแบบหน่วยการเรียนรู้ และการจัดการเรียนรู้ให้แก่ นักเรียน นับเป็นการสร้างการเรียนรู้และประสบการณ์ที่สำคัญแก่ครู

และผู้วิจัย ในการนำความรู้และประสบการณ์ไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนางานในหน้าที่ของตนเอง และเผยแพร่ขยายผลให้แก่ครู นักศึกษา ผู้บริหาร ตลอดจนบุคคลที่เกี่ยวข้องในโอกาสต่อไป

2.4 ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ที่มีต่อการเรียนวิชาการดำรงชีวิตในสังคม: บ้านผาสุกของเรา โดยภาพรวมนักเรียนส่วนใหญ่ตั้งแต่ร้อยละ 87.50 ถึงร้อยละ 100 มีความพึงพอใจต่อการเรียนการสอนที่ครูจัดให้ ทั้งนี้อาจจะเป็นเพราะว่ากิจกรรมการเรียนการสอนนั้นมีความหลากหลาย เน้นให้นักเรียนได้ร่วมคิด มีส่วนร่วมในทุกกิจกรรมได้เรียนรู้จากการปฏิบัติจริง ได้เรียนรู้ทั้งในโรงเรียนและนอกโรงเรียน ได้เรียนรู้กับผู้รู้ในชุมชน ได้ไปศึกษาสถานที่จริง ได้ ออกแบบ ได้ประดิษฐ์ของกินของใช้ ได้ฝึกใช้คอมพิวเตอร์ ฝึกใช้กล้องถ่ายรูปในการถ่ายรูป สิ่งแวดล้อม ได้บันทึกเสียงของตนเองลงในเทปแล้วเปิดฟัง ได้ใช้คอมพิวเตอร์ในการเปิดดูรูปของตนเอง และผลงานการถ่ายรูปสิ่งแวดล้อมของตนเองและเพื่อนๆ ฯลฯ ในการสังเกตการจัดการเรียนการสอนผู้วิจัยพบว่า นักเรียนมีความกระตือรือร้นในการเรียนการร่วมกิจกรรมอย่างสนุกสนาน ถือได้ว่าในมุมมองของนักเรียน การจัดการเรียนรู้อาชีพการดำรงชีวิตในสังคม: บ้านผาสุกของเรา ประสบความสำเร็จเป็นที่พึงพอใจของนักเรียน

2.5 ความคิดเห็นของผู้ปกครองที่มีต่อรายวิชาและการเรียนการสอนวิชา การดำรงชีวิตในสังคม: บ้านผาสุกของเรา ผู้ปกครองทุกคนไว้วางใจโรงเรียนบ้านผาสุก เชื่อมั่นในการสอนของคุณครูสุนันทา ดอกสลิด ดังกล่าวไว้ข้างต้นว่า โรงเรียนบ้านผาสุกโดยภาพรวมมีการบริหารจัดการโรงเรียนได้อย่างมีคุณภาพ เป็นที่เชื่อถือไว้วางใจของประชาชนทั่วไป มีความสัมพันธ์อันดียิ่งระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ต่างฝ่ายต่างช่วยเหลือเกื้อกูลในกิจกรรมของกันและกันได้ดีมาก โรงเรียนบ้านผาสุกมีภาพลักษณ์ที่ดีในสายตาของประชาชน ดังนั้นในการศึกษาความคิดเห็นของผู้ปกครองที่มีต่อรายวิชาและการเรียนการสอน ผู้ปกครองซึ่งมีความรู้น้อยจึงไม่แสดงความคิดเห็นอะไรมากนักเพียงแต่ชื่นชมและมั่นใจว่าสิ่งที่โรงเรียนบ้านผาสุกและคุณครูสุนันทาจัดให้แก่เด็กนักเรียนย่อมเป็นสิ่งที่ดีแน่นอน คุณครูสุนันทา สอนมาหลายสิบปี ผู้ปกครองส่วนใหญ่เป็นลูกศิษย์ของคุณครูสุนันทา ประกอบกับสิ่งที่เด็กแสดงออกที่บ้าน ทั้งการเรียน การทำการบ้าน การเล่น การแสดงความคิดเห็น การช่วยเหลืองานบ้าน ผู้ปกครองสามารถสรุปได้ว่าพฤติกรรมดี ๆ เหล่านั้นเป็นผลงานมาจากการเรียนรู้มาจากโรงเรียน แม้ว่าผู้ปกครองจะไม่รู้ไม่เข้าใจในเรื่องหลักสูตร แต่จากการสังเกตพฤติกรรมของเด็ก ผู้ปกครองพอใจมากกับการสอน การเอาใจใส่ของครูและเชื่อมั่นว่าเด็กมีความรู้ในสิ่งที่คุณครูสอน

การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในครั้งนี้ เป็นการทำงานร่วมกันระหว่างผู้บริหาร คณะครูและผู้วิจัย โดยร่วมกันคิดร่วมกันทำและร่วมรับผลประโยชน์ตั้งแต่ต้นจนจบ กระบวนการวิจัย ทำให้ผู้วิจัยเกิดการเรียนรู้อย่างแท้จริงจากการนำความรู้ด้านการพัฒนาหลักสูตร และการสอน ไปสู่การปฏิบัติจริงในสภาพที่เป็นจริงของโรงเรียนประถมศึกษา โดยการวางแผน ร่วมกันและร่วมกันทำงานตามแผนที่วางไว้ ตั้งแต่การศึกษาวิสัยทัศน์ของโรงเรียนในการพัฒนา หลักสูตรสถานศึกษาแบบบูรณาการ การออกแบบหลักสูตร การสร้างรายวิชา การเขียนคำอธิบาย รายวิชา การสร้างหน่วยการเรียนรู้ การออกแบบหน่วยการเรียนรู้ และการนำหลักสูตรไปทดลอง ใช้ จนกระทั่งการประเมินผลการใช้หลักสูตร การทำวิจัยครั้งนี้ทำให้ผู้บริหาร คณะครูและผู้วิจัยเกิด การเรียนรู้ที่ชัดเจนขึ้นในเรื่องการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาแบบบูรณาการ อุปสรรคและปัญหา ในการทำวิจัยครั้งนี้ได้แก่ การที่ผู้วิจัยยังไม่เชี่ยวชาญด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาแบบ บูรณาการ ทำให้การทำงานปฏิบัติการพัฒนาหลักสูตรร่วมกับครูในบางช่วงล่าช้า เพราะยังขาด ความชัดเจนในบางประเด็น จนกระทั่งดำเนินงานเสร็จแล้วส่งผลงานให้กรรมการที่ปรึกษา วิทยานิพนธ์พิจารณาและให้ข้อเสนอแนะ จึงเกิดความกระจำงเกิดการเรียนรู้ที่ชัดเจนขึ้น ปัญหาอีก ประการหนึ่งได้แก่ บางครั้งครูยังยึดติดกับการคิดกิจกรรมการเรียนการสอนในแนวเดิมๆ เพราะ สอนมานานหลายสิบปี ทำให้ได้ข้อคิดว่า ครูมืออาชีพควรมีใจกว้าง เปิดรับแนวคิดใหม่ๆ มาใช้ ในการทำงานเพื่อการพัฒนาศักยภาพผู้เรียน การวิจัยครั้งนี้จึงเป็นบทเรียนที่ดีของผู้วิจัยที่จะพัฒนา ตนเองให้เกิดความชัดเจนและเป็นต้นทุนในการเรียนรู้ ฝึกปรือด้านหลักสูตร การสอนและการวิจัย เพื่อจะได้เผชิญกับสถานการณ์ใหม่ในการทำงานด้านหลักสูตรและการสอนร่วมกับสถานศึกษา อื่นๆ ในโอกาสต่อไป